

**ARKEOLOJİK MİRASIN KORUNMASINA İLİŞKİN AVRUPA
SÖZLEŞMESİ (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ)'NİN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU
HAKKINDA KANUN**

(Resmî Gazete ile yayımı: 8.8.1999 Sayı: 23780)

Kanun No
4434

Kabul Tarihi
5.8.1999

MADDE 1. — 16 Ocak 1992 tarihinde Valetta'da (Malta) imzalanan "Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Gözden Geçirilmiş)"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**ARKEOLOJİK MİRASIN KORUNMASINA İLİŞKİN
AVRUPA SÖZLEŞMESİ
(Gözden Geçirilmiş)
GİRİŞ**

İşbu sözleşmeyi (Gözden Geçirilmiş) imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler ile Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletler,

Avrupa Konseyi'nin amacının, özellikle ortak mirasları olan ideal ve ilkeleri korumak ve geliştirmek üzere, üyeleri arasında daha yakın bir işbirliği gerçekleştirmek olduğunu dikkate alarak;

19 Aralık 1954'te Paris'te imzalanan Avrupa Kültür Sözleşmesi ve özellikle bunun 1 inci ve 5 inci maddelerini,

3 Ekim 1985'te Granada'da imzalanan Avrupa Mimari Mirasının Korunmasına ilişkin Sözleşmeyi,

23 Haziran 1985'te Delfi'de imzalanan, Kültürel Varlıklara yönelik suçlara ilişkin Avrupa Sözleşmesini,

Parlamente Meclisi'nin Arkeoloji ile ilgili özellikle 848 (1978), 921 (1981) ve 1072 (1988) sayılı Tavsiye Kararlarını;

Kırsal ve kentsel yapılanma faaliyetleri çerçevesinde, arkeolojik mirasın korunması ve değerlendirilmesi ile ilgili R(89)5 sayılı Tavsiye Kararını gözönünde bulundurarak;

Arkeolojik mirasın uygarlıkların geçmişinin tanınması için temel bir öge olduğunu hatırlatarak,

Eski tarihin tanıdığı Avrupa arkeolojik mirasının, büyük yapılanma çalışmalarındaki artıştan olduğu kadar doğal tehlikelerden, yasadışı veya bilimsel nitelikten yoksun kazılardan yahut halkın yeterli bilgilendirilmemesinden dolayı ciddi bir şekilde tahrip tehdidi altında olduğunu kabul ederek,

Halen mevcut olmayan zorunlu idarî ve bilimsel denetim usullerinin ihdası ve arkeolojik mirası koruma endişesinin kentsel ve kırsal yapılanmalar ile kültürel kalkınma politikalarıyla bütünleşmesi gereğini teyid ederek,

Arkeolojik mirası koruma sorumluluğunun yalnızca doğrudan ilgili devlete ait olmadığını, bozulma tehlikesinin azaltılması ve uzman ve deneyim değişimi suretiyle korumanın gerçekleştirilmesi bakımından sorumluluğun Avrupa ülkelerinin tümüne ait bulunduğunun altını çizerek;

Avrupa ülkelerinde yapılanma politikalarındaki gelişmeyi takiben, 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinde yer alan ilkelerin tamamlanması gereğini müşahade ederek,

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır :

ARKEOLOJİK MİRASIN TANIMI

Madde 1 :

1. İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) amacı, Avrupa'nın ortak anı kaynağı olduğu kadar, bilimsel ve tarihî araştırma gereci olarak da arkeolojik mirası korumaktır.

2. Bu amaçla :

i) Korunması ve incelenmesinin, insanlığın ve doğal çevre ile ilişkilerinin tarihindeki gelişimin saptanmasının sağlayacağı;

ii) Başlıca bilgi edinme yollarının kazı ve keşiflerden olduğu kadar insanlığı ve çevresini ilgilendiren diğer araştırma yöntemlerinden oluştuğu;

iii) Tarafların yetkisi altındaki her çeşit mekânda bulunan, tüm kalıntılar, varlıklar ve insanlığın geçmiş varlığının diğer izleri arkeolojik mirasın öğeleri kabul edilirler.

3. Yapılar, inşaatlar, mimarî eser grupları, açılmış sit alanları, taşınır varlıklar, diğer tür anıtlar ve bunların çevresi, ister toprakta ister su altında bulunsunlar, arkeolojik mirasa dahildirler.

MİRASIN KİMLİĞİNİN SAPTANMASI VE KORUMA ÖNLEMLERİ

Madde 2 :

Taraflardan her biri, kendine özgü usullere göre, arkeolojik mirasın korunması için aşağıdaki hususları öngören bir yasal rejimi uygulamaya koymayı taahhüt eder:

i) Arkeolojik mirasın bir envanterinin yapılması ve anıtların veya korunan bölgelerin sınıflandırılması,

ii) Maddî izlerin gelecek kuşaklar tarafından incelenmek üzere korunması için, toprak üstünde ya da su altında görünür bir kalıntı olmasa bile, arkeolojik rezerv alanları oluşturulması,

iii) Arkeolojik miras niteliğindeki eserleri tesadüfen bulan kimsenin bunları yetkili makamlara bildirme ve incelemeye amade tutma zorunluluğu.

Madde 3 :

Arkeolojik mirası korumak amacıyla ve arkeolojik araştırma faaliyetlerini bilimsel güvence altına almak üzere taraflardan her biri aşağıdaki hususları yerine getirmeyi taahhüt eder :

i) Arkeolojik kazı vesair faaliyetlerle ilgili izin ve denetim usullerini, aşağıdaki amaçları gerçekleştirecek şekilde, uygulamaya koymak :

a) Arkeolojik miras öğelerinin yasadışı çıkartılması ve yer değiştirmesini önlemek;

b) Arkeolojik kazı ve aramaların bilimsel şekilde ve şu koşullara bağlı olarak yapılmasını sağlamak:

— Tahrip edici olmayan araştırma yöntemlerinin olduğunca sık kullanılması;

— Arkeolojik miras öğelerinin korunması, saklanması ve sınıflandırılması için uygun önlemler alınmadan bunların kazı yerinden çıkartılmaması, kazı sırasında ve sonrasında korumasız bırakılmaması;

ii) Kazıların ve tahribata neden olabilecek tekniklerin yalnızca nitelikli ve bu amaçla yetiştirilmiş kişiler tarafından yürütülmesine dikkat etmek;

iii) Arkeolojik arama amaçlı metal dedektörlerin ve diğer arama gereçlerinin kullanımını, devletin iç mevzuatında öngörülen hallerde, bilimsel nitelikli ön izne tabi tutmak.

Madde 4 :

Taraflardan her biri, duruma göre aşağıdaki hususları da öngörecektir biçimde, arkeolojik mirasın fizikî koruma önlemlerini yürürlüğe koymayı taahhüt eder :

1. Arkeolojik rezerv bölgeleri teşkiline ayrılmış alanların kamu makamlarınca iktisabı veya diğer uygun yollarla korunması;

2. Arkeolojik mirasın tercihan bulunduğu yerde korunması ve bakımı;
3. Bulunduğu yerden kaldırılmış arkeolojik buluntular için uygun depolar yapılması.

Madde 5:

Taraflardan her biri aşağıdaki hususları sağlamayı taahhüt ederler :

1. Arkeologların :

- i) Arkeolojik değeri olan sitlerin korunması, saklanması ve değerlendirilmesi için dengeli stratejiler saptamaya yönelik planlama politikalarına ve
- ii) Yapılanma programlarının çeşitli uygulama safhalarına katılmalarını sağlamak suretiyle, arkeolojinin ve yapılanmanın ihtiyaçlarını bağdaştırmaya ve belirlemeye çalışmak;

2. Arkeologlar, şehirciler ve inşaatçılar arasında sistemli bir danışma mekanizması oluşturmak suretiyle :

- i) Arkeolojik mirası tahrip etmesi muhtemel olan yapılanma planlarının değiştirilmesini;
- ii) Sitin bilimsel incelemesinin yapılabilmesi ve sonuçların yayınlanabilmesi için yeterli zamanın ve olanakların verilmesini sağlamak;

3. Çevreye etki üzerindeki incelemelerin ve bunlardan kaynaklanan kararların, arkeolojik sitler ve çevrelerini gözönünde bulundurmasına dikkat etmek;

4. Yapılanma çalışmaları vesilesiyle bulunan arkeolojik miras öğelerinin, mümkün olan hallerde, yerinde korunması için önlem almak;

5. Arkeolojik sitlerin halka açılmasının, özellikle çok sayıda ziyaretçi girişi için yapılacak yapılanma çalışmalarının, bu sitlerin ve çevrelerinin arkeolojik ve bilimsel niteliğine zarar vermemesini sağlamak.

ARKEOLOJİK ARAŞTIRMA VE KORUMANIN FİNANSMANI

Madde 6 :

Taraflardan her biri :

1. Arkeolojik araştırmaya, sorumlulukları ölçüsünde ulusal, bölgesel veya yerel kamu makamlarının malî desteğini öngörmeyi;
2. Koruyucu arkeoloji için gerekli maddî donanımı arttırmayı ve bu amaçla,
 - i) Büyük çaplı kamu veya özel bayındırlık çalışmalarında, bu çalışmalara bağlı olarak ortaya çıkacak arkeolojik her çeşit faaliyetin maliyetinin tamamının uygun kamu ve özel sektör fonlarından karşılanmasını sağlayacak önlemler almayı;

ii) Bu çalışmaların bütçesinde, çevre ve yapılanma endişelerinin zorunlu kıldığı etki incelemelerinde olduğu gibi, arkeolojik ön inceleme ve aramaların, bilimsel sentez belgelerinin ve bulguların duyuru ve yayınlarının da yerelmasını sağlamayı taahhüt eder.

BİLİMSEL BİLGİNİN TOPLANMASI VE YAYIMI

Madde 7 :

Arkeolojik bulguların incelenmesini ve yayımını kolaylaştırmak için Taraflardan her biri:

1. Yetkisi altındaki alanlarda arkeolojik sitlerin anketlerini, envanterlerini ve haritalarını yapmayı veya güncelleştirmeyi,

2. Arkeolojik faaliyetler sonrasında, uzmanların ayrıntılı incelemelerinin ilanından önce, yayınlanabilir bir sentez belgesi hazırlanabilmesi için tüm pratik önlemleri almayı taahhüt eder.

Madde 8 :

Taraflardan her biri :

1. Arkeolojik miras öğelerinin ulusal veya uluslararası planda bilimsel amaçlı değişimini kolaylaştırmayı, ancak değişimin bunların kültürel ve bilimsel değerlerine hiç bir şekilde zarar vermemesi için gerekli önlemleri almayı;

2. Arkeolojik araştırma ve devam eden kazılarla ilgili bilgi değişimini teşvik etmeyi ve uluslararası araştırma programları düzenlenmesine katkıda bulunmayı taahhüt eder.

KAMUOYUNUN BİLİNÇLENDİRİLMESİ

Madde 9 :

Taraflardan her biri :

1. Geçmişin ve arkeolojik mirası tehdit eden tehlikelerin tanınması için bu mirasın değeri konusunda kamuoyu vicdanının uyandırılması ve geliştirilmesi amacıyla eğitici çalışmalar yapmayı,

2. Arkeolojik mirasın önemli öğelerinin ve özellikle sitlerin halka açılmasını sağlamayı, seçilmiş arkeolojik varlıkların sergilenmesini teşvik etmeyi taahhüt eder.

ARKEOLOJİK MİRAS ÖGELERİNİN YASADIŞI DOLAŞIMINI ÖNLEME

Madde 10:

Taraflardan her biri aşağıdaki hususları yerine getirmeyi taahhüt eder :

1. Tespit edilen yasadışı kazılar hakkında yetkili kamu makamları ile bilimsel kuruluşlar arasında bilgi değişimini düzenlemek;

2. Yasadışı kazılardan kaynaklandığından veya yasal kazılardan çalındığından şüphe edilen her türlü eseri ve bunlara ilişkin bütün ayrıntıları, işbu Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) taraf köken ülkesinin yetkili makamlarına bildirmek;

3. Alış politikası devlet denetimine tabi müzeler ve diğer benzeri kuruluşların denetimsiz buluntulardan, yasadışı kazılardan geldiğinden veya resmî kazılardan çalındığından şüphe duyulan arkeolojik miras öğelerini satın almamalarını teminen gerekli önlemleri almak;

4. Alış politikası devlet denetimine tabi olmayan, Taraf ülkelerin müze ve benzeri kuruluşları için :

i) İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) metnini onlara ulaştırmak,

ii) Yukarıda 3. paragrafta kayıtlı ilkelere sözkonusu müze ve kuruluşlarca uyulmasını sağlamak üzere çaba sarfetmek.

5. Denetimsiz buluntulardan, yasadışı kazılardan kaynaklanan yahut resmî kazılardan çalınan arkeolojik miras öğelerinin dolaşımını eğitim, bilgilendirme, uyarma ve işbirliği suretiyle mümkün olduğunca sınırlandırmak.

Madde 11:

İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) hiç bir hükmü, arkeolojik miras öğelerinin yasadışı dolaşımına veya yasal sahibine iadesine ilişkin taraflar arasında mevcut olan veya mevcut olabilecek ikili veya çok taraflı anlaşmalara hâlel getirmez.

KARŞILIKLI TEKNİK VE BİLİMSEL YARDIMLAŞMA

Madde 12 :

Taraflar :

1. Arkeolojik miras ile ilgili konularda deneyim ve uzman değişimi suretiyle karşılıklı teknik ve bilimsel yardımlaşmada bulunmayı,

2. İlgili ulusal mevzuatları ya da taraf oldukları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde sürekli eğitim alanı da dahil olmak üzere, arkeolojik mirasın korunması konusunda uzman değişimini kolaylaştırmayı

taahhüt ederler.

SÖZLEŞMENİN (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ) UYGULAMASININ DENETİMİ

Madde 13 :

Avrupa Konseyi tüzüğü'nün 17 nci maddesi gereğince; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kurulan bir Uzmanlar Komitesi işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) uygulamasını ve özellikle aşağıdaki hususları izlemekle görevlendirilmiştir :

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine devrevi olarak, Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) Taraf ülkelerdeki arkeolojik mirasın korunmasına ilişkin politikaları ve Sözleşme ilkelerinin uygulama durumu hakkında bir rapor sunulması;

2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesini, çok taraflı faaliyet alanı ve Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) gözden geçirilmesi ya da değiştirilmesi ile Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) hedefleri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi, dahil, Sözleşme (gözden geçirilmiş) hükümlerinin uygulanmasına ilişkin her türlü önlemin önerilmesi;

3. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine, Avrupa Konseyi üyesi olmayan ülkelerin Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) taraf olmaya daveti için tavsiyede bulunması.

SON HÜKÜMLER

Madde 14 :

1. İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş) Avrupa Konseyi üyesi devletlerin ve Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletlerin imzasına açılmıştır.

Sözleşme onay, kabul ya da tasvibe sunulacaktır. Onay, kabul ya da tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine tevdi edilecektir.

2. 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Arkeolojik Mirası Koruma Avrupa Sözleşmesine taraf bir devlet, anılan Sözleşmenin feshini önceden ihbar etmemiş ise ya da feshini eş zamanda ihbar etmezse onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi edemez.

3. İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş), en az üçü Avrupa Konseyi olmak üzere dört devletin, önceki paragraflardaki hükümlere uygun olarak, Sözleşmeye taraf olma arzularını bildirdikleri tarihten altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

4. Önceki iki paragrafın uygulanması sonucu 6 Mayıs 1969 tarihli Sözleşmenin feshi işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) yürürlüğe girişi ile aynı anda gerçekleşmez ise, işbu Sözleşmeyi imzalayan herhangi bir Devlet, onay, kabul ya da tasvip belgesini tevdi sırasında işbu Sözleşme (gözden geçirilmiş) yürürlüğe girinceye kadar, 6 Mayıs 1969 tarihli Sözleşmeyi uygulamaya devam edeceğini açıklayabilir.

5. İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş), imzalayan ancak Sözleşmeye Taraf olma arzusunu sonradan bildirecek olan devletlerin her biri bakımından, onay, kabul veya tasvip belgesinin tevdiinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 15:

1. İşbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi tüzüğü'nün 20. (d) maddesinde öngörülen çoğunlukla ve Komitede bulunma hakkına sahip taraf devletlerin temsilcilerinin oybirliği ile Konseye üye olmayan diğer herhangi bir devleti ve Avrupa Ekonomik Topluluğunu işbu Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) katılmaya davet edebilecektir.

2. Katılma halinde, katılan devlet ya da Avrupa Ekonomik Topluluğu için işbu Sözleşme katılma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdiinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 16 :

1. Her devlet, imza ya da onay, kabul, tasvip veya kabul edilme belgesinin tevdi sırasında işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) uygulanacağı toprağı ya da toprakları belirleyebilir.

2. Her devlet, sonradan herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine muhatap bir bildirimle, işbu Sözleşmenin uygulanmasını bildirimde belirtilen herhangi başka bir toprak parçasına teşmil edebilir. Bu yeni toprak parçası bakımından Sözleşme, bildirim Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından alınmasından altı ay sonra yürürlüğe girer.

3. Önceki iki paragraf uyarınca yapılan her bildirim, bu bildirimde anılan toprak parçası bakımından, Genel Sekretere muhatap bir nota ile geri çekilebilecektir. Geri çekme, Genel Sekreterin notayı almasından altı ay sonra geçerlilik kazanacaktır.

Madde 17 :

1. Taraflardan her biri, Genel Sekretere nota tevdi suretiyle işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) feshini her an ihbar edebilir.

2. Fesih ihbarı, Genel Sekreter tarafından notanın alınış tarihinden altı ay sonra geçerlilik kazanacaktır.

Madde 18 :

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi devletlere, Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletlere, işbu Sözleşmeye (gözden geçirilmiş) katılan ya da katılmaya davet edilen her devlete ve Avrupa Ekonomik Topluluğuna :

a) Her imzayı,

b) Her onay, kabul, tasvip veya katılma belgesi tevdiini,

c) 14, 15 ve 16 ncı maddeleri uyarınca işbu Sözleşmenin (gözden geçirilmiş) yürürlüğe giriş tarihlerini,

d) İşbu Sözleşme (gözden geçirilmiş) ile ilgili her türlü girişim, tebligat ve bildirimini, bildirecektir.

Yukarıdaki hususları tasdiklen, aşağıda imzası bulunan ve bu amaçla yetkili kılınanlar işbu sözleşmeyi (gözden geçirilmiş) imzalamışlardır.

İşbu Sözleşme İngilizce ve Fransızca dillerinde, her iki metin de eşit olarak geçerli olacak şekilde, Avrupa Konseyi arşivlerinde muhafaza edilmek üzere, tek kopya halinde 16 Ocak 1992 tarihinde Valetta'da yapılmıştır.

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Sözleşmenin onaylı bir kopyasını Avrupa Konseyine üye bütün devletlere, Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer devletlere ve bu Sözleşmeye katılmaya davet olunan üye olmayan devletlere veya Avrupa Ekonomik Topluluğuna iletacaktır.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
2	17	23
6	32	152
8	45	453: 456, 526: 549

I- Gerekçeli 23 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 45 inci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tali Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor, Esas Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/263